

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. VI. Vtrum homo lapsus sine gratia possit diu non peccare motaliter
contra præcepta naturalia?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

275. Obijetur secundo: Totius legis naturæ obser-
vantia est opus naturale entitativè: Ergo pro sui
principio gratiam habitualement nequit exigere.
Antecedens est certum, Consequentia verò pro-
batur. Nam eo ipso quod actus pro sui principio
formam entitativè supernaturalem exposcat, ex-
cedit facultatem naturæ, & consequenter in sua
entitate supernaturalis est.

276. Respondeo concessio Antecedente, distinguen-
do Consequens: pro sui principio gratiam habi-
tualement nequit exigere, per se & tanquam princi-
pium eliciens, concedo: ex suppositione peccati,
& ut principium expediens, seu removens culpæ
impedimentum, nego. Vel secundo distinguo
Consequens, nequit exigere gratiam habitualement,
ut principium sui physicum, concedo: ut princi-
pium morale, removens ab homine statum posi-
tivè indignitatis respectu auxiliorum gratiæ, quæ
ad totius legis naturæ observantiam requiruntur,
nego. Hæ solutiones patent ex dictis, probando
secundam partem conclusionis.

277. Obijetur tertio: Gratia habitualis, cum in-
tra ordinem supernaturalem se habeat per mo-
dum naturæ, non est ad operandum, sed ad ef-
fendum, nec movet potentias animæ ad suos
actus eliciendos, sed duntaxat animam sanctifi-
cat, & mundat à macula peccati: unde quantum-
vis homo sit sine peccato, & gratia habituali
exornatus, debilis est ad boni operationem, nisi
auxilio actuali & sancta cogitatione moveatur,
& adjuvetur: Ergo gratia necessaria ad legis na-
turæ observantiam, non est habitualis, sed actua-
lis, in sancta cogitatione & pia voluntatis motio-
ne consistens.

278. Respondeo concessio Antecedente, negando
Consequentiam: nam per peccatum duas infir-
mitates contraximus: alteram in parte superiori,
per aversionem à Deo ut ultimo fine: alteram in
parte inferiori, per inobedientiam & rebelli-
onem ipsius ad superiorem, & ratione utriusque
debiles ad operandum remanemus. Cum enim
vires voluntatis ad bene operandum erga media,
ex affectu ad finem fumantur, consequens est, ut
parte superiori à Deo per peccatum averfa, lan-
guescant ac deficiant voluntatis vires ad rectè
operandum, & ad observanda divina mandata:
unde ut fortis reddatur, debet tolli aversio à Deo
ut ultimo fine, quæ non nisi per gratiam habi-
tualement auferri potest. Quare licet gratia habi-
tualement non prærequiratur tanquam virtus per se &
necessario adjuvans ad observanda naturalia præ-
cepta, exigitur tamen ut removens prohibens di-
lectionem Dei, per quam voluntas firma redditur
ad operandum, & ut constituens subjectum ha-
bile & congruum, ut connaturaliter ipsi dentur
auxilia ad continuam legis observationem neces-
saria, sicut in probatione secundæ partis conclu-
sionis declaravimus.

§. V.

Corollaria notatu digna.

279. EX dictis inferes primò, hominem conditum
in puris naturalibus non posse viribus suæ na-
turæ observare omnia præcepta legis naturalis:
nam in illo statu pateretur eandem rebellionem
appetitus sensitivi contra rationem, quam patitur
in statu naturæ corruptæ; solamque est discrim-
en, quod rebellio in illo statu haberet rationem
conditionis naturalis; in hoc verò non habet rationem
pœnæ, vulneris, & ægitudinis.

Tom. IV.

Inferes secundo, Deum homini constituto in
illo statu daturum fore auxilium, quo posset ob-
servare totam legem naturalem: quia ad suavitatem
divinæ providentiæ pertineret, non relin-
quere hominem tam imperfectum, ut non posset
observare totam legem naturæ, suumque finem
naturalem consequi, ut in Tractatu de statibus
naturæ humanæ declaravimus.

Inferes tertio, huiusmodi auxilium esse quidem
speciale intra ordinem naturæ, hominique in tali
statu indebitum: sed esse naturale quantum ad
suam entitatem & substantiam: tum quia in il-
lo statu nihil esset entitativè supernaturale: tum
etiam quia in statu naturæ lapsæ, per accidens
requiritur auxilium entitativè supernaturale ad
diligendum Deum ut authorem naturæ, & ob-
servanda omnia præcepta naturalia, ratione sci-
licet elevationis naturæ humanæ ad finem super-
naturalem: in statu verò puræ naturæ homo
ad talem finem non esset elevatus, sed Deum ut
authorem naturæ, tanquam finem ultimum res-
piceret.

In quinto articulo huius quæstionis D. Tho-
mas docet non posse hominem sine gratia vi-
tam æternam mereri. In sexto, ut se præparet ad
habitualement gratiam, non indigere ulteriori dono
habituali, bene tamen auxilio gratiæ moventis:
ut autem meritotè operetur, gratiæ habituali
egere. In septimo, non posse hominem sine ha-
bitu gratiæ à peccato resurgere. Quorum articu-
lorum expositionem prætermittimus, quia infra
quæst. 113. & 114. de his agetur.

ARTICVLVS VI.

*Verum homo lapsus sine gratia possit diu non
peccare mortaliter contra præcepta
naturalia?*

Licet constet ex dictis articulo præcedenti
gratiam esse necessariam ad legem naturæ
implendam: quia tamen non est omnino idem
implere præcepta, & non peccare, cum observa-
tio præceptorum includat positivam operatio-
nem elicitam ab homine, non peccare verò præ-
cisè solum importet cessationem ab actu malo,
ad quam non tantum requiritur sicut ad positivè
operandum; ideo adhuc superest resolvendum,
an gratia sit necessaria ad non peccandum contra
præcepta legis naturæ? Unde articulus octavus
huius quæstionis, in quo S. Doctor quærit,
Verum homo sine gratia possit non peccare? non est
superfluous, nec coincidit cum quarto, ubi quæ-
rit, *Verum homo sine gratia, per sua naturalia, le-
gis præcepta implere possit?*

Addit Curiel, in observantia præceptorum du-
plicem reperiri difficultatem, unam veluti obje-
ctivam, quæ provenit ex objecto, & propria gra-
vitate ipsorum præceptorum, & de hac disputat
S. Thomas art. 4. aliam provenientem ex conti-
nuatione & diuturnitate temporis, de qua agit
art. 8. Licet enim nulla fiat expressa mentio in ti-
tulo huius articuli, de longitudine temporis, vir-
tute tamen explicatur, cum absolute quæritur,
Verum homo sine gratia possit non peccare? hoc
enim non potest intelligi nisi de longo tempore,
cum in brevi non occurrant multa peccata viran-
da. Hoc præmissio.

Circa propositio difficultatem tres versantur
præcipuæ Authorum sententiæ. Prima assertit

I ij

hominem, sine ullo auxilio speciali gratiæ, posse omnia peccata mortalia contra legem naturæ evitare. Ita Scotus, Gabriel, & Durandus, articulo præcedenti citati. Secunda docet hominem lapsum diu non posse vitare omnia peccata mortalia contra præcepta naturalia, sine auxilio gratiæ ordinis naturalis, scilicet quadam bonâ cogitatione, bene tamen sine gratia habituali & sanctificante. Ita Vazquez hic disp. 196. cap. 3. Tertia ad hoc non solum, requirit gratiam auxiliantem, sed etiam sanctificantem & sanantem naturam. Ita D. Thomas hic art. 8. & tertio contra Gent. cap. 160. & de verit. quest. 24. art. 12. ejusque Discipuli: licet Cajetanus in commentario hujus articuli dicat hominem lapsum, qui nescit se esse in peccato mortali, neque afficitur ad illud, non per se, sed per accidens, ex ignorantia invincibili, posse diu vitare peccata mortalia.

S. I.

Triplici conclusione vera sententia statuitur.

285. **D**ico primò: Homo in statu naturæ lapsæ non potest ex viribus naturæ diu vitare omnia peccata mortalia, quæ sunt contra legem naturalem.

Hæc conclusio, in primis probari potest ex supra dictis: Nam, ut ostendimus articulo præcedenti, homo lapsus non potest ex viribus naturæ diu implere totam legem naturalem: Ergo neque diu vitare omnia peccata mortalia contra legem naturæ. Consequentia patet: Ideo enim homo peccat, quia non adimplet præcepta: Ergo si non potest diu proprijs viribus servare totam legem naturalem, neque poterit ex eisdem diu vitare omnia peccata mortalia contra legem naturæ.

286. **C**onfirmatur: Si homo lapsus posset proprijs viribus vitare omnia peccata mortalia contra præcepta naturalia, ex eisdem posset Deum, auctorem naturæ super omnia diligere dilectione efficaci: Sed hoc non est dicendum, ut art. 4. probavimus: Ergo nec illud. Sequela Majoris patet; nam qui vitat omnia peccata, propter nullum recedit à Deo, & per consequens amat illum super omnia dilectione efficaci.

287. **D**einde suaderi potest conclusio ratione D. Thomæ hic art. 8. & 3. contra Gent. cap. 160. Homo in statu naturæ corruptæ habet multa, tam intrinseca, quam extrinseca, provocantia ipsum ad peccandum, nimirum rebellionem appetitûs, tentationem demonum, & societatem pravorum hominum, qui suis exemplis & consilijs inducunt nos ad peccatum; & aliunde corruptio corporis terreni, & distractio circa res mundanas, & ad vitam necessarias, impedit continuam vigiliam & attentionem mentis, juxta illud Sapient. 9. *Corpus quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem*: Ergo non potest viribus suæ naturæ, & sine auxilio gratiæ, resistere omnibus, atque adeo nec vitare omnia peccata mortalia.

Dico secundo: ut homo in statu naturæ lapsæ diu vitet omnia peccata mortalia, quæ sunt contra legem naturæ, non sufficit auxilium supernaturale transiens, quod per modum motionis confertur, sed requiritur etiam gratia justificans: unde homo in mortali existens, peccata diu vitare non potest.

288. **H**æc conclusio probatur in primis ipsdem testimonijs & rationibus, quibus consimilis assertio de observantia præceptorum naturalium probata

A est articulo præcedenti. Deinde suadetur ratione D. Thomæ hic art. 8. quæ sub hac forma proponi potest. Ut homo possit diu vitare omnia peccata mortalia, necesse est quòd habeat cor suum firmatum in Deo, ita ut pro nullo bono confuendo, vel malo vitando, ab eo separari velit: At qui est in peccato mortali, & gratiæ ac charitatis privatus, non habet cor suum hoc modo firmatum in Deo, sed ab eo potius aversum, & conversum ad creaturam tanquam ad ultimum finem: Ergo omnia peccata mortalia diu vitare non potest. Minor patet: Major verò dupliciter à D. Thoma probatur. Primò à simili: sicut enim inferiori appetitu non totaliter subiecto rationi, non potest fieri quin contingant motus inordinati in ipso, & in hujusmodi motibus peccata venialia; ita etiam ratione non subditâ Deo, & non firmatâ in illo tanquam in ultimo fine, non potest fieri quin multæ contingant inordinationes, & peccata in ipsis actibus rationis. Unde Prosper lib. 5. de vocat. gent. cap. 2. *Voluntas mutabilis que non ab incommutabili voluntate regitur, tanto citius appropinquat iniquitati, quanto acrius intenditur actioni.*

Secundo probatur eadem Major ratione: cum enim in hac vita multa occurrant mala quæ formidamus, & bona delectabilia ad quæ allicimur, nisi homo habeat cor suum firmatum in Deo, recedit ab eo propter consequenda bona; vel mala vitanda, contemnendo præcepta ipsius, & peccat mortaliter.

Confirmat hoc D. Thomas, ex eo quod in repentinis homo operatur secundum finem præconceptum, & secundum habitum præexistentem; ut dicit Philosophus 3. Ethic. cap. 8. Ergo qui non habet cor suum firmatum in Deo, sed ab eo aversum; & ad bonum commutabile conversum, eligit quod est consonum fini quem habet. Hæc consequentia patet: nam mens communiter eligit illud ad quod homo magis inclinatur, nisi per discursum & præmeditationem rationis: Ab illo fine abducatur per contrariam sollicitudinem: unde cum hanc sollicitudinem habere continuo, sit impossibile, & non possit homo semper esse in tali præmeditatione; non potest etiam diu permanere, quin operetur secundum inclinationem voluntatis deordinate à Deo; nisi citò per gratiam & charitatem ad debitum finem reparetur; ne constet exemplo ipsius Davidis, qui commisso adulterio, statim addidit homicidium. Unde D. Gregorius homil. 11. in Ezechiel. *Peccatum quod mox per penitentiam non deletur, suo pondere trahit ad aliud.*

Confirmatur amplius, & magis illustratur hæc ratio: In peccato mortali duo sunt, nempe aversio à Deo, & conversio ad creaturam, & ratione utriusque peccator fit impotens ad diu vitanda peccata mortalia. In primis enim sicut homo conversus ad Deum, & ipse per gratiam & charitatem conjunctus, habet cor ita in eo firmatum; ut pro nullo bono consequendo, aut malo vitando, ab eo separari velit; ita qui est ab illo per peccatum aversum, habet voluntatem adeo instabilem & mutabilem (ut pote separatam ab eo qui summe unitus & immutabilis est) ut facile ab uno peccato in aliud cadat. Deinde cum quælibet creatura sit multis defectibus & vicissitudinibus obnoxia, fieri non potest quin voluntas ei ut ultimo fini adherens, vicissitudini & mutabilitati pariter obnoxia sit, & sepe unam creaturam deserat, ut ad aliam se convertat, sicque nova peccata læ-

pe committat. Unde Thren. 1. dicitur: *Peccatum peccavit Ierusalem, & idè instabilis facta est.* Hinc etiã Chrysoſtomus in cap. 11. Matth. comparat peccatorem navi, malo, velis, & gubernaculo deſtituta, quæ certiffimo naufragio expoſita eſt, & quæ fertur, non quò nauta eam dirigit, ſed quò ventorum & procellarum impetus eam impellit.

Dico tertio: ut homo juſtus diu abſtineat à peccatis mortalibus, præter gratiam habitualem, ſeu juſtificantem, indiget ſpeciali Dei auxilio.

292. Probatur primo ex Concilio Arauſicano 2. can. 10. ubi dicitur, *Adjuvium Dei etiã renatis & ſanctis ſemper eſſe implorandum, ut ad bonum finem poſſint pervenire, & in bono opere perdurare.* Quibus verbis decernit Sacra Synodus, neceſſarium eſſe ſpecialia auxilia homini juſto, nedum ad perfeverandum finaliter, ſed etiã ad perdurandum in operibus bonis per aliquod tempus notabile, ſubindeque ad abſtinendum diu à peccatis mortalibus.

293. Probatur ſecundo ex Auguſtino de natura & gratia cap. 26. dicente: *Sicut oculus corporis pleniffimè ſanus, niſi candore lucis adjutus non poteſt cernere, ſic & homo, perfeſſiffimè etiã juſtificatus, niſi æternà luce juſtitiæ divinius adjuvetur, rectè non poteſt vivere.* Et lib. de Eccleſ. dogmat. cap. 24. ait, *Neminem etiã baptiſmatis gratiã renovatum, idoneum eſſe ad ſuperandas diaboli inſidias, & ad vincendas carnis concupiſcentias, niſi per quotidianum adjuvium Dei, perfeverantiam bonæ converſationis acceperit.* Perfeverantia autem nomine, non ſolum eam quæ eſt uſque ad finem intelligit, ſed etiã illam quæ quis per multum tempus ſine peccato perfeverat; hæc enim etiã poſſe dici perfeverantiam docet idem S. Doctõr libro de bono perfever. cap. 1.

294. Probatur tertio ex D. Thoma hic art. 9. ubi docet hominem in gratia conſtitutum, ad bene operandum, & vitandum peccatum, indigere auxilio Dei, non ſolum ex ratione generali quæ omnis creatura in omni ſuo actu indiget moveri à Deo (quo loquendi modo inſinuat neceſſitatem auxilij generalis, quod, etiã ex communi ratione creatura, gratia habitualis connaturaliter exigit) verum etiã ſpeciali ratione, deſumptã ex conditione ſtatûs naturæ, etiã poſt ablationem peccati; *Nam licet* (inquit S. Doctõr) *ſanctur per gratiam quoad mentem, remanet tamen in ea corruptio & infectio quantum ad carnem, per quam ſervit legi peccati, ut dicitur ad Roman. 7. Remanet etiã quadam ignorantia obſcuritas in intellectu, ſecundum quam, ut etiã dicitur ad Roman. 8. quid oremus ſicut oportet nescimus &c.*

295. Denique ſuaderi poteſt conclusio ratione fundamentali. Gratia in hoc ſtatu viæ imperfectede participatur ab homine juſto: Ergo ut per illam poſſit diu bene operari, & vitare peccatum, indiget auxilio ſpeciali Dei. Antecedens explicatur obſervando cum Conrado hic art. 9. quòd gratia viæ triplicem habet imperfektionem, per comparationem ad gratiam patriæ. Prima eſt in modo operandi: nam gratia patriæ ſemper cauſat actualẽ amorem Dei, non gratia viæ, propter quòd dicitur Matth. 11. quòd quilibet beatus quantumvis minimus, major eſt Joanne Baptiſtã, ſcilicet quantum ad modum operandi, quia Joannes non ſemper actu amabat Deum, ſicut beati: de quo vide Bannem 2. 2. quæſt. 24. artic. 7. dubio 3. Secunda eſt, quòd gratia viatoris, quantumvis intentã, de lege ordinaria non ſanat perfecte appetitum, ſicut gratia beatorum. Tertia eſt, quòd non perficit rationem ut infallibiliter inhæreat divinæ regulæ, ſicut gratia patriæ. Conſequentia verò probatur: Hæc eſt differentia inter formam quæ perfecte habetur, & illam quæ imperfectede participatur, quòd habens primam, cum ſolo generali concuſſu illi proportionato, poteſt per illam operari; non verò habens ſecundam, ſaltem diu & regulariter, niſi ſpecialiter moveatur ab eo qui habet plenè talem formam: ſicut Sol, quia eſt perfecte lucidus, poteſt per ſe illuminare, cum generali Dei concuſſu; luna verò, quia imperfectede participat lucem, indiget præterea illuſtratione actuali Solis. De quo vide D. Thomam ſuprà quæſt. 68. art. 2. Ergo ſi gratia ſanctificans imperfectede participatur ab homine juſto in hoc ſtatu viæ, non poteſt per illam diu operari bonum, & vitare peccatum, ſine ſpeciali illuſtratione & auxilio Dei, cujus eſt ipſa gratia.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò contra primam conclusio- 296.
nem: Homo lapſus poteſt ex viribus naturæ adimplere ſingula præcepta naturalia: Sed datur præceptum naturale non peccandi abſolutè, ſive nullum peccatum committendi, ut colligitur ex illo 1. Joan. 2. *Hac ſcribo vobis ut non peccetis,* & ex Pfal. 36. *Declina à malo, & fac bonum:* Ergo homo lapſus poteſt ex viribus naturæ vitare omnia peccata mortalia, quæ ſunt contra legem naturalem.

297. Reſpondeo primò negando Majorem: Nam præcedenti articulo diximus, dantur aliqua præcepta legis naturæ, quæ homo ſine gratia adimplere nequit, ut præceptum dilectionis Dei ut authoris naturæ, præceptum ſervandi caſtitaem urgente gravi tentatione, &c.

298. Reſpondeo ſecundo, datã Majori, negando Minorem: exiſtimo enim cum Curiele non dari ſpecialia præcepta legis naturalis, obligans ad obſervandum totam collectionem præceptorũ ejuſdem legis: cum enim non poſſit obſervari tota hæc collectio, niſi per particulares impletiones ſingulorum præceptorum, fruſtra ponitur præceptum obſervandi totam collectionem, quòd ſit ſpecialia & diſtinctum à ſingularibus præceptis, obligantibus ad particulares adimpletiones ſibi reſpondentes. Nec obſtant Scripturæ teſtimonia in objectione adducta: nam ex priori ſolum colligitur non eſſe peccandum per violationem alicujus præcepti particularis; & ex poſteriori declinandum eſſe à malo, ſervando ſingula præcepta.

299. Reſpondeo tertio, quòd eſi daretur tale præceptum, non ſequeretur hominem lapſum illud ex viribus naturæ adimplere poſſe: quia licet propriis viribus poſſit implere ſingula præcepta naturalia, quæ non includunt virtualiter impletionem omnium, non tamen quæ virtualiter eam continent, quæ ratione ſuprà art. 4. diximus hominem lapſum non poſſe ex viribus naturæ præceptum dilectionis Dei ſuper omnia obſervare: præceptum verò non peccandi contra præcepta naturalia, licet eſſet ſingulare, virtualiter tamen omnium aliorum præceptorum naturalium obſervationem contineret.

300. Obijcies ſecundo contra ſecundam conclusio- nem: D. Thomas in 2. diſt. 28. quæſt. 1. art. 2. ſic ait: *Peccatum committendum poteſt homo vitare etiã ſine gratia, quantumcumque in peccato mor-*

rali existat, si tamen gratia intelligatur aliquis habitus infusus, & non ipsa divina voluntas, per quam omnia bona causantur, & mala repelluntur. Ergo ex mente D. Thomæ, gratia habitualis necessaria non est ad omnia mortalia collectivè vitanda.

301. Respondent aliqui, D. Thomam loqui de potentia ad omnia mortalia divisivè, non collectivè, aut de potentia physica, non de morali. Sed hæc interpretationes non sunt legitime, nec ad mentem S. Doctoris: nam ibi statuit discrimen, quantum ad hoc, inter peccata mortalia & venialia: tale verò discrimen non subsisteret, si loqueretur de mortalibus divisivè, vel de potentia solum physica ad illa vitanda, cum homo possit absque speciali gratia omnia venialia divisivè vitare, & habeat etiam potentiam physicam ad vitandam totam eorum collectionem, licet careat ad hoc potentiam morali & expedita, ut dicemus articulo sequenti. Unde melius respondetur cum Capreolo, Cajetano, & Conrado, illustribus D. Thomæ Interpretibus, S. Doctorem fuisse quidem in hac sententia, dum commentaria super libros sententiarum scriberet, sed eam postea in summa Theologica retractasse, ut constat ex art. 8. hujus questionis.

302. Objicies tertio: Si homo non posset sine gratia habituali diu à peccato abstinere, sequerentur duo inconvenientia: Primum est, quod posset aliquis certò scire se esse in gratia, cum ipsi constare possit, se à longo tempore non esse lapsum in mortale. Secundum est, quod quilibet in mortali existens, teneretur statim confiteri, vel conteri de peccatis: quia si non statim pœniteret, exponeret se periculo evidenti incidendi in alia peccata mortalia; quod periculum quilibet vitare teneretur, ut colligitur ex illo Eccl. 3. *Qui amat periculum, peribit in illo.*

303. Respondeo neutrum ex his inconvenientibus sequi ex nostra sententia: Non quidem primum, quia licet homo possit certò scire se nullum peccatum mortale ex deliberatione formali commisisse; potest tamen dubitare, an aliquod ex deliberatione virtuali vel interpretativa, quæ sufficit ad mortale, commiserit; puta quando potest quis deliberare, & teneretur, & non facit. Item licet cognoscat se non peccasse peccato commissionis, nescit tamen an sit lapsus omissione, vel non ponendo actum qui erat in præcepto, vel non ponendo ita efficacem & intensum, ut tenebatur. Insuper licet sciat se non peccasse opere, nescit tamen an peccaverit cogitatione. Unde Apostolus 1. ad Corinth. 4. dicit: *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum.* Et Propheta Psal. 18. *Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me &c.*

304. Non sequitur etiam secundum inconveniens: quia licet unusquisque teneatur evitare determinatam peccandi occasionem, determinatumque periculum, secus tamen, si hæc non sint certa & determinata, ut contingit in proposito. Et sanè si ex eo quod homo est in periculo incerto & indeterminato incidendi in peccatum, dum est in peccato, teneatur sub mortali conteri, aut confiteri, ad removendum illud periculum; cum existens in gratia & charitate non possit etiam (ut infra dicemus) in illis perseverare, sine speciali auxilio, teneretur etiam sub mortali facere totum quod in se est, ut obtineret à Deo illud auxilium speciale, quod ipsi est necessarium ad omnia peccata per longum tempus vitanda, quod tamen nullus admittit.

A Objicies quarto contra tertiam conclusionem: D. Thomas 3. p. quæst. 62. art. 6. ad 3. ait: *Minima gratia potest resistere cuilibet concupiscentiæ*: unde ibi retractat quod aliquando dixerat in sententiis, scilicet gratiam circumcisionis non fuisse sufficientem ad reprimendam concupiscentiam fomitis, & ad implenda mandata legis. Ergo homo justificatus, per solam gratiam sanctificantem, potest resistere omnibus tentationibus, & omnia peccata mortalia vitare.

305. Respondeo vel D. Thomam ibi loqui de gratia habituali, non excludendo, sed supponendo auxilium actuale speciale, sine quo neque minima neque maxima gratia potest diu resistere omni tentationi: vel solum velle (ut interpretatur Cajetanus hic art. 9.) quod minima gratia sufficit quantum est de se, & ex natura sua, non verò quatenus est in tali subiecto, cum pugna appetitibus, & cum debilitate rationis, propter ignorantiam. Sicut enim licet calor aquæ bullientis superet ejus frigiditatem, quia tamen non est in subiecto sibi connaturali, statim à frigore expellitur: sic etiam, quia gratia in nobis viatoribus non est in subiecto sibi proportionato, sed multum infirmo & indispósito, licet ipsa fortior sit concupiscentia, ab ea tamen, ratione subiecti, si auxilio Dei destituitur, superatur & corrumpitur.

C Objicies quinto: Ideo homo lapsus, ad diu observandam legem, & non peccandum, indiget speciali auxilio, quia observare totam legem, & omnia peccata vitare, est opus hominis sani, atque adeo nequit ab infirmo præstari: Sed homo justificatus, jam est sanus per gratiam habitualementem, quam D. Thomas supra art. 4. sanantem appellat: Ergo ad diu observandam legem, & ad vitanda omnia peccata mortalia, non indiget speciali auxilio, à gratia habituali distincto.

307. Respondeo quod licet homo justificatus sanetur per gratiam habitualementem, non tamen totaliter & adæquate; ut enim ait S. Doctor supra relatus, *Licet per eam natura humana sanetur quantum ad mentem, remanet tamen in ea corruptio & infectio quantum ad carnem, per quam servit legi peccati*; ut dicitur ad Roman. 7. *Remanet etiam quadam ignorantia obscuritas in intellectu, secundum quam (ut etiam dicitur ad Roman. 8.) quid oremus sicut oportet nescimus.* Et hæc sufficiunt ad fundandam indigentiam specialis auxilij in homine justificato, ad diu observandam legem, & vitanda omnia peccata mortalia.

308. Dices, D. Thomas hic art. 8. in corp. ait quod homo in statu gratiæ potest ab omni peccato mortali, quod in ratione consistit, abstinere: Ergo ex ejus mente, homo justus, ratione gratiæ habitualis, habet vires sufficientes ad omnia mortalia usque ad finem vitanda, subindeque ad hoc non indiget ulteriori auxilio.

E Confirmatur: Ideo juxta D. Thomam ibidem, homo existens in peccato mortali non potest omnia mortalia collectivè vitare, quia non habet cor firmatum in Deo, ut pro nullo bono obtinendo, vel malo vitando, ab eo separari velit: At homo justus cor suum habet firmatum in Deo, ratione gratiæ habitualis: Ergo ei competunt vires sufficientes ad omnia mortalia collectivè usque ad mortem vitanda.

310. Ad instantiam respondeo D. Thomam non loqui de omni peccato mortali absolute, sed tantum de omni mortali quod ex ratione, à Deo ut ultimo fine averfa & deordinata, trahit originem. Ex duplici enim capite provenit in homine existente in

mortali impotentia vitandi omnia mortalia collectivè, nimirum ex deordinatione rationis per averfionem à Deo, & converfionem ad creaturam, ex qua (ut ibidem notavit D. Thomas) oritur quod, nifi in continua præmeditatione exiftat, nõ poffit non operari multoties juxta præconceptum finem; & ex corruptione feu rebellione partis inferioris, fuperiorem ad illicita pertrahentis. Quia ergo in homine iustificato, primum caput per gratiam fanctificantem deſtructum eſt, hinc fit quod poſſit ratione gratiæ omnia mortalia quæ ex illo trahebant originem, evitare. Et hoc voluit D. Thomas, dum dixit quod homo in ſtatu gratiæ poteſt ab omni peccato mortali, *quod in ratione conſiſtit*, abſtinere. Unde

311. Ad confirmationem dicendum, quod negatio firmitatis cordis in Deo, non eſt cauſa adæquata indigentia auxilij ſpecialis ad vitanda omnia mortalia collectivè, ſed una ſolum ex cauſis; atia autem hujus cauſa eſt negatio ſubordinationis partis inferioris ad rationem: unde cum in ſtatu naturæ lapſæ hæc ſecunda cauſa in homine iustificato perſeveret, eſt prima non ſubiſtat, non poteſt vitare omnia mortalia collectivè, ſed ea duntaxat quæ ex prima cauſa, nimirum deordinatione rationis, per averfionem à Deo, & converfionem ad creaturam, trahunt originem.

§. III.

Corollarium notatu dignum.

312. **E**X dictis inferes, hominem in ſtatu naturæ lapſæ (etiã poſtquam eſt iuſtificatus) non poſſe, ſine ſpeciali auxilio, graves tentationes contra præcepta legis naturæ vincere ex aliquo motivo honeſto. Ratio eſt, quia vincere gravem tentationem, etiã præciſe ob honeſtatem naturalem, eſt opus morale difficile: Sed homo in ſtatu naturæ lapſæ, etiã poſtquam eſt iuſtificatus, non poteſt exercere opus morale difficile, abſque ſpeciali auxilio Dei; quia (ut ſuprà declaravimus ex S. Thoma) gratia ſanctificans non sanat hominem perfectè, ſed in eo relinquit languorè potentiarum, & rebellionem concupiſcentiæ, ad meritum & profectum vitæ ſpirituæ, ut quotidiana in viris ſanctis pluſquam ſatis confirmat experientia: Ergo homo in ſtatu naturæ lapſæ, etiã poſtquam eſt iuſtificatus, graves tentationes, abſque ſpeciali auxilio, vincere nequit ex aliquo motivo honeſto. Quod intelligi debet, non ſolum quando tentatio vincitur poſitive, faciendo ſcilicet opus virtutis contrariæ, ſed etiã quando vincitur negative, hoc eſt, quando homo non exequitur opus ad quod tentatur: Cum enim vehemens tentatio maximè impellat ad cadendum, ipſum non cadere, & tentationi non succumbere, ſpeciali Dei gratiæ tribui debet. Unde Innocentius Papa in Epiftola ad Concilium Carthaginènſe, apud Auguſtinum gr. *Quotidiana præſtat ille remedia, quibus niſi freti conſiſſique nitamur, nullatenus vincere humanos poterimus errores: neceſſe eſt enim, ut quo auxiliante vincimus, eo iterum non adjuvante vincamur.* Dixi gravem tentationem non poſſe abſque ſpeciali auxilio vinci, *ex aliquo motivo honeſto*: nam ad vincendam gravem tentationem ex pravo aliquo motivo, v. g. tentationem luxuriæ ex motivo avaritiæ, vel inanis gloriæ, neceſſarium non eſt ſpecialia gratiæ adjuviorum; quia actus ille ex circumſtantia finis eſt malus, gratia autem

A ſpecialis non deſideratur niſi ad actum difficilem, unde quaque honeſtum.

Dices: Tentatio quantumvis vehemens, quando rationis iudicium non abſorbet, libertatem non adimit homini lapſo ad ipſi reſiſtendum: Ergo poteſt homo lapſus, quantumvis gravi tentatione contra aliquod præceptum legis naturæ pulſatus, tentationem illam ſuperare, abſque ſpeciali auxilio. Conſequentia videtur legitima: im-poſſibile enim videtur, quod aliquis omni ſpeciali auxilio deſtitutus, remaneat liber ad reſiſtendum tentationi, ſi abſque ſpeciali auxilio non poſſit ei reſiſtere. Antecedens verò probatur ex D. Thoma ſuprà quaſt. 10. art. 2. & 3. ubi docet expreſſè à nullo omnino objecto, nullave paſſione, quantumvis vehementi, voluntatem hominis, quando eſt in via, neceſſitari poſſe, quoad exercitium actus, ſed ſemper manere liberam, ut eliciat vel non eliciat actum: quod etiã aſſerit D. Anſelmus lib. de libero arbit. cap. 6. 7. 9. & 10. Ratio etiã ſuffragatur: nam ſi gravis tentatio libertatem adimeret homini tentato, ſpeciali auxilio ad ei reſiſtendum deſtituto, homo ille ei conſentiendo non peccaret, quia nemo peccat in eo quod liberè vitare non poteſt.

B Reſpondeo conſeſſo Antecedente, negando ejus Conſequentiam: ſicut enim ut homo dicatur liber ad obſervanda præcepta ſupernaturalia, & reſiſtendum tentationibus ad eorum tranſgreſſionem inducentibus, non eſt neceſſe quod id præſtare valeat ſine gratia, & ex ſolis viribus liberi arbitrij; ſed ſufficit quod id poſſit mediante gratiâ, quæ ipſi offertur à Deo, quando urget eorum obligatio, aut pulſat gravis tentatio: ut paſſim docent Auguſtinus, Hieronymus, & alij S. Patres, impugnantes errorem Pelagij, qui aſſerebat hominem non eſſe liberum, ſi Dei indigeret auxilio, ut refert D. Hieronymus in Epiftola ad Crefiphontem: ita pariter ut tentatio gravis contra præcepta naturalia, relinquat hominem lapſum liberum ad ei reſiſtendum, non requiritur quod ille, tali tentatione pulſatus, poſſit abſque ſpeciali auxilio ipſi reſiſtere, ſed ſufficit quod id poſſit cum ſpeciali auxilio, ei à Deo oblato, inſtante obligatione præcepti naturalis, & gravi illà tentatione urgente: ut enim ait D. Thomas hic art. 4. ad 2. *Illud quod poſſumus cum auxilio divino, non eſt nobis omnino impoſſibile, ſecundum illud Philoſophi in 3. Ethic. Quæ per amicos poſſumus, aliqualiter per nos poſſumus.*

D Quæres ad complementum hujus quaſtionis, an homo lapſus poſſit ſine ſpeciali auxilio vitare ſingula peccata contra legem naturæ? Ratio dubitandi eſt, quia D. Thomas hic art. 8. in corpore, id expreſſè videtur aſſerere, ait enim: *Antequam hominis ratio, in qua eſt peccatum mortale, reparetur per gratiam iuſtificantem, poteſt ſingula peccata mortalia vitare. . . . quia non eſt neceſſe quod continuo peccet in actu.* Et in ſolut. ad 1. *Dicendum (inquit) quod homo poteſt vitare ſingulos actus peccati, non tamen omnes, niſi per gratiam.* Ratio etiã ſuffragatur: Nam ut docet idem S. Doctor ſuprà quaſt. 10. art. 2. & 3. voluntas noſtra non poteſt ab ullo objecto particulari hic in via neceſſitari, neque etiã ab ulla paſſione, quantumcumque vehementi, dummodo non tollat indifferentiam iudicij: Ergo poteſt ex viribus propriis ſingula peccata vitare.

E Propter hæc argumenta quidam ex noſtris Thomiſtis, quos citat & ſequitur Curiel hic dub. 3. §. 2. concl. ultimâ, partem affirmativam tenent. Ni-

313

314

315

316

hilominus sententia negans videtur probabilior, & principis supra statuta conformior: nam supra art. 4. ostendimus hominem lapsum non posse, absque speciali auxilio, præceptum dilectionis Dei ut authoris naturæ observare: Ergo nec potest absque speciali gratia peccatum omissionis hujus præcepti vitare. Diximus etiam supra valde probabile esse, hominem lapsum non posse quædam alia præcepta difficilia legis naturalis sine gratia adimplere, ut præceptum castitatis, urgente gravi tentatione & occasione, juxta illud Sapient. 8. *Sciivi quoniam aliter non possum esse continens, nisi Deus det*: cum enim hujusmodi actus sit arduus & difficilis, superat vires hominis infirmi: Ergo similiter urgente gravi tentatione, homo lapsus non poterit, absque speciali auxilio, vitare peccatum luxuriæ, nec per consequens singulos actus peccati. Unde ad testimonia D. Thomæ dicendum est, vel ipsum loqui solum de peccatis quæ sunt contra observantiam præceptorum facilius; vel si loquatur etiam de illis, quibus præcepta difficilia legis naturæ violantur, solum excludere necessitatem gratiæ habitualis, non verò auxilij specialis; ait enim: *Antequam hominis ratio, in qua est peccatum mortale, reparatur per gratiam justificantem &c.* Ad rationem verò subjunctam, concessio Antecedente, nego Consequentiam: nam quod homo lapsus non possit sine gratia singula peccata mortalia vitare, non provenit ex parte objecti peccati, trahentis per modum naturæ, sed ex corruptione naturæ, & infirmitate potentia per peccatum debilitatæ, quæ non potest actus difficiles & arduos, etiam ordinis naturalis, elicere, nisi per gratiam roboretur & adjuvetur.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ad nunquam peccandum venialiter requiratur speciale privilegium, & cui fuerit concessum?

§. I.

Prima pars quæstii resolvitur.

317. **D**ico primò: Homo in statu naturæ lapsæ, quantumcumque sit iustus & sanctus, non potest ex vi auxiliorum quæ communi lege gratiæ annectuntur, omnia peccata venialia per totam vitam, vel per longum tempus vitare: sed ad hoc specialissimo auxilio, seu privilegio indiget. Ita communiter tenent Theologi cum S. Thomæ hic art. 8. licet Vega lib. 14. in Tridentinum cap. 21. repugnare videatur: docet enim posse quemlibet iustum, cum auxiliis quæ communi lege gratiæ annectuntur, abstinere toto tempore vitæ ab omni veniali, quamvis nullus id de facto fuerit consecutus. Durandus verò in 2. distinctione 28. quæst. 3. & Conradus hic art. 8. nostram conclusionem limitant ad peccata venialia quæ sunt ex indeliberatione, & asserunt alia quæ sunt venialia ex suo genere, sive ex objecto (ut furtum leve, mendacium iocosum, verbum otiosum) posse toto vitæ tempore absque speciali privilegio vitari.

318. Nostra tamen conclusio aperte colligitur ex variis Scripturæ testimoniis, quibus asseritur nullum esse iustum, quantumlibet gratiæ ornatum, qui aliquando non peccet: 2. Paralip. 6. *Nec enim est homo qui non peccet.* Jacobi 3. *In multis offendimus omnes.* Plal. 31. *Remissi iniquitatem pecca-*

A *ti mei: pro hac (scilicet peccati remissione) orabit ad te omnis sanctus.* Primæ Joan. 1. *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus &c.* Quod testimonium explicans Concilium Milevitanum cap. 6. ait: *Quisquis sic accipiendum putaverit, ut dicat propter humilitatem dici nos habere peccatum, non quod verè ita est, anathema sit.* Et cap. 7. & 8. idem dicitur de verbis illis orationis Dominicæ: *Dimitte nobis debita nostra*, illa scilicet dicere sanctos non solum pro aliis, sed etiam pro seipsis, & non solum humiliter, sed etiam veraciter. In Tridentino etiam sess. 6. cap. 11. dicitur: *Licet in hac mortali vita, quantumvis sancti & iusti, in levia saltem & quotidiana, que etiam venialia dicuntur, peccata quandoque cadant, non propterea desinunt esse iusti: nam iustorum illa vox est & humilis, & verax, dimitte nobis debita nostra.* Et postea ex eadem doctrina hanc definitionem confecit can. 23. *Si quis hominem semel justificatum dixerit posse in tota vita, peccata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex speciali privilegio, quemadmodum in Beata Virgine tenet Ecclesia, anathema sit.*

Favent etiam SS. Patres, præsertim Augustinus, variis in locis: nam lib. 1. contra duas Epist. Pelag. cap. 14. hæc scribit: *Multi baptizati fideles sunt sine crimine; sine peccato autem in hac vita neminem dixerim, quantumlibet Pelagiani, quia hæc dicimus, adversum nos insistentur & dirumpantur insani: non quia aliquid peccati remaneat, quod in baptizato non remittatur, sed quia in nobis, in hujus vita infirmitate manentibus, quotidie fieri non quiescunt, quæ fideliter orantibus, & misericorditer operantibus, quotidie remittantur. Hæc est fidei Catholica sanitas, quam Sanctus ubique seminat Spiritus, non pravitate hæretice vanitas, & presumpcio spiritus.* Et libro de natura & gratia cap. 39. ait: *Si omnes sanctos & sanctas, dum hic viverent, congregare possumus, & interrogare urum essent sine peccato, unâ voce clamarent: si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est.* Unde de spiritu & lit. cap. ultimo asserit quod quamlibet, vel quantumlibet in hac vita potuerimus definire iustitiam, nullus in ea est hominum, qui nullum habeat omnino peccatum. Et de bono peccator. cap. 2. *Tria sunt (inquit) quæ maxime adversus Pelagianos Catholica defendit Ecclesia: quorum est unum, gratiam Dei non secundum merita nostra dari. Alterum est, in quantumcumque iustitia, sine qualibuscumque peccatis in hoc corruptibili corpore neminem vivere. Tertium est, obnoxium nasci hominem peccato primi hominis, & vinculo damnationis obstructum.* Denique idem S. Doctor toto libro de perfectione iustitiæ refellit quædam Celestij argutias, seu ratiocinationes, quibus astruere conabatur, posse nos in hac corruptibili vita, ad eam venire iustitiæ perfectionem, ut sine omni profus vivamus peccato; ostendens neminem id unquam assecutum, vel assecuturum, ne per gratiam quidem, quam Deus hic præcipuis etiam sanctis suis præstare sit solitus; cum Pelagius & Celestius libero id etiam tribuerent arbitrio. Unde cap. 4. sic ait: *Quia peccavit voluntas, secuta est peccatum peccatum habendi dura necessitas, donec tota saneur infirmitas, & accipitur tanta libertas, in qua, sicut necesse est, permaneat beatè vivendi voluntas, ita ut sit etiam bene vivendi, & nunquam peccandi, voluntaria felixque necessitas.*

D *Similia docet Bernardus, præsertim in serm. de cœna*